

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра економічного аналізу
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за магістерською програмою професійного спрямування
Аналіз бізнес-процесів у підприємстві
(назва магістерської програми)

на тему: ««Облік, аудит та економічний аналіз розрахунків із дебіторами та кредиторами підприємства: сучасний стан та перспективи розвитку (на прикладі ТОВ «КОЛОС»)»
(назва теми)

Виконавець:

студентка 63 групи ФМОІТ

Кім Аліна Олегівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

кандидат економічних наук, доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Шевчук Ніна Сергіївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми магістерської дипломної роботи полягає в тому, що для кожного підприємства виключне значення має ефективний і якісний облік та контроль розрахунків з кредиторами, який забезпечує своєчасність погашення договірних зобов'язань. Питання розрахунків із дебіторами та кредиторами є дуже важливим для функціонування будь-якого підприємства, адже дебіторська заборгованість, що довго не повертається, погіршує фінансовий стан підприємства, через це відбувається погіршення оборотності грошових коштів. Внаслідок цього збільшуватися кредиторська заборгованість підприємства перед своїми постачальниками. А погіршення платоспроможності підприємства ставить загрозу щодо банкрутства підприємства чи, у кращому разі, погіршення результатів діяльності. Тому дана тема є актуальною у сучасних умовах.

Мета дослідження Метою магістерської дипломної роботи є дослідження теоретичних і практичних аспектів організації обліку, аналізу та аудиту дебіторської і кредиторської заборгованості, надання практичних рекомендацій щодо удосконалення процесу обліку та управління розрахунками з контрагентами на Товаристві з обмеженою відповідальністю «КОЛОС».

Завдання дослідження:

- дослідити економічну сутність та умови виникнення дебіторської та кредиторської заборгованості;
- ознайомитись з особливостями нормативно-правового регулювання обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами;
- розглянути сутність, завдання і методика проведення аналізу та контролю дебіторської та кредиторської заборгованості;
- дослідити фінансовий стан підприємства;
- дослідити стан організації обліку розрахунків з контрагентами на досліджуваному підприємстві;

надати рекомендації щодо удосконалення обліку, аналізу та аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості на ТОВ «КОЛОС».

Об'єкт дослідження є господарська діяльність Товариства з обмеженою відповідальністю «КОЛОС» в частині операцій, які пов'язані з розрахунками дебіторської та кредиторської заборгованості.

Предмет дослідження є теоретичні основи, методика та практика обліку, аудиту та аналізу розрахунків з дебіторами та кредиторами ТОВ «КОЛОС».

Методи дослідження Під час написання кваліфікаційної роботи використовувались загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. До загальнонаукових відносяться: аналіз і синтез, індукція і дедукція. Серед спеціальних методів використовувались: спостереження, розрахунок відносних і середніх величин, графічний метод, порівняння, економіко-математичне моделювання, прогнозування.

Практична цінність роботи полягає у дослідженні проблемних питань обліку та аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості, розробці рекомендацій

щодо удосконалення системи обліку, аналізу розрахунків з контрагентами на досліджуваному підприємстві ТОВ «КОЛОС».

Інформаційна база дослідження стали законодавчі й нормативні документи з питань бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту дебіторської та кредиторської заборгованості, наукові праці, періодичні видання, матеріали науково-практичних конференцій і семінарів та електронних періодичних видань, з використанням щорічних даних Державної служби статистики України. Також були використані реєстраційні документи, бухгалтерські документи, реєстри обліку, фінансова та статистична звітність ТОВ «КОЛОС» щодо обліку дебіторської та кредиторської заборгованості.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (96 найменувань) та 20 додатків. Загальний обсяг роботи становить 100 сторінок. Основний зміст викладено на 88 сторінках. Робота містить 16 таблиць, 12 рисунків.

Публікації. Результати наукових досліджень обговорювалися на таких науково-практичних конференціях: Міжнародна конференція. Ч.1.: напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації, (Одеса, 2019); V Міжнародна конференція. Ч.2.: напрямки розвитку обліку, контролю та економічного аналізу в умовах глобалізації, (Одеса, 2019).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретичні основи управління дебіторською та кредиторською заборгованостями підприємства» розглянуто теоретичні аспекти визначення особливостей обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей згідно Національних та Міжнародних стандартів фінансової звітності; виокремлення дискусійних питань в межах обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською та кредиторською заборгованостями підприємства.

У другому розділі «Діюча практика обліку та аудиту дебіторської та кредиторської заборгованостями на ТОВ «КОЛОС»» проаналізовано особливості обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей на досліджуваному підприємстві в автоматизованій системі обробки інформації; методичні та практичні аспекти аудиту дебіторської та кредиторської заборгованостей на ТОВ «КОЛОС»; динаміку складу та структури дебіторської та кредиторської заборгованостей ТОВ «КОЛОС».

У третьому розділі «Економічний аналіз як інструмент підвищення ефективності управління дебіторською та кредиторською заборгованостями на ТОВ «КОЛОС»» запропоновані рекомендації щодо вибору варіантів стратегічних змін у діяльності досліджуваного підприємства задля збереження його конкурентоспроможності у займаному сегменті ринку.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки. В результаті ознайомлення з нормативними та законодавчими документами, що регулюють облік та аудит дебіторської та кредиторської заборгованостей, економічної літератури з питань удосконалення обліку та діючою практикою обліку дебіторської і кредиторської заборгованостей на підприємстві ТОВ «КОЛОС» зроблені відповідні висновки.

Важливе значення для ефективного управління заборгованістю на підприємстві має її класифікація, яка в системі бухгалтерського обліку має бути різноплановою та відповідати інформаційним потребам менеджерів.

На практиці підприємствами застосовуються різні підходи до оцінки дебіторської заборгованості. Так, згідно з П(с)БО 10 поточна дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги визнається активом та оцінюється за первісною вартістю в момент її визнання, а до підсумку балансу включається за чистою реалізаційною вартістю. Згідно МСБО 39 метод оцінки поточної дебіторської заборгованості залежить від варіанту подання знижок. Аналіз літературних джерел засвідчує, що головна проблема оцінки дебіторської заборгованості виникає в момент складання фінансової звітності, оскільки методи оцінювання дебіторської заборгованості повинні забезпечити дотримання одного з основних принципів підготовки фінансової звітності – обачності, згідно з яким сума оцінки активів і доходів підприємства не має бути завищеною. Під час оцінювання поточної дебіторської заборгованості за продукцію, товари, роботи, послуги на дату балансу слід урахувувати ступінь визначеності її погашення. Крім того, у процесі оцінювання поточної дебіторської заборгованості, яка є фінансовим активом, чинним законодавством передбачено певні особливості. Відповідно до принципу обачності в момент визначення доходу від реалізації підприємство мусить визначити можливі втрати від неповернення частини боргів покупцями, тобто в українській системі обліку, як і в зарубіжній, поточна дебіторська заборгованість за рахунками оцінюється і відображається у звітності за чистою вартістю реалізації, тобто сумою грошей, що реально може бути отримана в результаті її погашення.

Отже, на основі проведеного дослідження, ми дійшли висновку, що важливим є дослідження стану та розміру дебіторської і кредиторської заборгованості. Великі суми дебіторської та кредиторської заборгованості є результатом самовільного перерозподілу оборотних коштів підприємства. Виходячи із сутності дебіторської заборгованості, яка являє собою вилучення грошових коштів та інших оборотних активів з обороту підприємства власника, значні її розміри, особливо за товари, роботи, послуги, свідчать про безвідсоткове кредитування інших підприємств, а це стає причиною фінансових ускладнень самого підприємства. Великі розміри кредиторської заборгованості також негативно впливають на діяльність підприємства та свідчать про напруженість його фінансового стану і платіжної дисципліни.

Таким чином ефективне управління заборгованістю підприємства реалізується завдяки обліково-аналітичному забезпеченню. Яке забезпечить надійність системи

розрахунків між суб'єктами господарської діяльності та забезпечить надійність та швидкість проведення платежів.

Первинний облік дебіторської та кредиторської заборгованостей на ТОВ «КОЛОС» ведеться згідно чинного законодавства. Для синтетичного обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей на ТОВ «КОЛОС» використовуються рахунки: 36 «Розрахунки з покупцями та замовниками», 37 «Розрахунки з різними дебіторами», 63 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками», 70 «Доходи від реалізації», 71 «Інший операційний дохід».

На підставі досліджень облік та аудиту дебіторської та кредиторської заборгованостей на ТОВ «КОЛОС» можемо запропонувати створити резерв сумнівних боргів. Аналітичний облік на рахунку 38 «Резерв сумнівних боргів» повинен вестися в розрізі боржників чи за строком непогашення дебіторської заборгованості. Нарахування резерву сумнівних боргів за звітний період має відображатися в складі інших операційних витрат наприкінці звітного періоду. Рахунок 36 «Розрахунки з різними дебіторами» повинен включати крім субрахунки 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» також субрахунками 365 «Розрахунки з вітчизняними замовниками».

За результатами аналізу стану та оборотності дебіторської та кредиторської заборгованостей на ТОВ «КОЛОС» бачимо, що на підприємстві спостерігається прискорення оборотності дебіторської заборгованості на 16 днів і прискорення кредиторської заборгованості на 3 дні, ефективність її «утримання» підприємством з позиції дотримання платіжної дисципліни визначається порівнянням термінів погашення кредиторської та повної інкасації дебіторської заборгованості. Бачимо, що середній термін погашення кредиторської заборгованості підприємства у 2018 році становив 125 днів, а термін інкасації заборгованості дебіторів 50 дні. Тому, тривалість фінансового циклу скоротилася на 6 днів, що вказує на погіршення ділової активності підприємства.

Зробивши розрахунок співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованостей за 2016-2018 роки спостерігаємо, що в 2016 році коефіцієнт співвідношення становив 0,69, тобто кредиторська заборгованість перевищує дебіторську на 0,31; коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості в 2017 році – 0,33, тобто на 0,67 кредиторська заборгованість перевищує дебіторську; а в 2018 році – 0,47 на 0,53 кредиторська заборгованість перевищує дебіторську.

Отже, таке співвідношення є нераціональним, оскільки кредиторська заборгованість не повинна перевищувати дебіторську заборгованості більше ніж на 10%.

Отже, підприємствам необхідно постійно здійснювати аналіз співвідношенням дебіторської та кредиторської заборгованості і докладати всіх зусиль для зниження даного показника. Зменшення заборгованостей за рахунок скорочення періоду їх погашення, а не за рахунок зменшення обсягів реалізації позитивно характеризує управління дебіторською заборгованістю.

Проведення економіко-математичного моделювання показало, що згідно трендової моделі прогнозування дебіторської та кредиторської заборгованостей на

ТОВ «КОЛОС» розмір дебіторської заборгованості підприємства зменшиться і складе 8 238,2 тис. грн. у 2019 році та 2 777 тис. грн. у 2020 році. При цьому вірогідність прогнозу складає 83,87%, а кредиторська заборгованість підприємства зменшиться і складе -473,6 тис. грн. у 2019 році та -4 699 тис. грн. у 2020 році. При цьому вірогідність прогнозу висока і складає 97,21%.

Згідно проведення кореляційно-регресійного аналізу бачимо, що найбільш вагомий вплив на рентабельність продажу має коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості, тобто при зростанні коефіцієнту оборотності дебіторської заборгованості на 1% рентабельність продажу підвищиться на 4,293%. Найменший вплив на рентабельність продаж має питома вага дебіторської заборгованості в оборотних активах, тобто при зростанні питомої ваги дебіторської заборгованості в оборотних активах на 1% рентабельність продажу знизиться на 0,045%.

Отже, з розробленої кореляційно-регресійної моделі видно, що її застосування дозволить звернути значну увагу на виділені у ній фактори впливу на рентабельність продажу продукції ТОВ «КОЛОС» та дасть змогу ефективніше їх використовувати. Дана модель може використовуватися для моделювання значення рентабельності продажу продукції підприємства з урахуванням зміни одного з факторів чи усіх факторів разом.

Так, щоб підвищити коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості підприємству доцільно на постійній основі здійснювати такі заходи, як:

1. визначення ступеню ризику несплати рахунків покупцями;
2. збільшення кількості покупців (дебіторів) з метою мінімізації втрат від несплати;
3. ведення оперативного контролю за надходженням готівки на рахунки підприємства;
4. аналіз платоспроможності та надійності потенційних покупців;
5. визначення можливості та необхідності застосування кредитної політики щодо окремих покупців продукції та формування її принципів і умов;
6. аналіз структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства у попередніх періодах та чітке планування на майбутнє;
7. своєчасне визначення розміру сумнівної заборгованості;
8. ведення претензійної роботи;
9. контроль за виконанням платіжних умов за договорами та негайне припинення співпраці з покупцями, що їх порушують;
10. своєчасне виявлення недопустимих політикою підприємства видів дебіторської заборгованості.

Так, щоб підвищити коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості підприємству доцільно на постійній основі здійснювати такі заходи, як:

1. визначення ступеню ризику несплати рахунків;
2. ведення оперативного контролю за сплатою готівки на рахунки підприємств;
3. аналіз платоспроможності підприємства;
4. аналіз структури та динаміки кредиторської заборгованості підприємства у попередніх періодах та чітке планування на майбутнє;
5. контроль за виконанням платіжних умов, щоб не було прострочення.

АНОТАЦІЯКім А.О.,*(прізвище та ініціали студента)*«Облік, аудит та економічний аналіз розрахунків із дебіторами та кредиторами підприємства: сучасний стан та перспективи розвитку (на прикладі ТОВ «КОЛОС»)»,*(назва кваліфікаційної роботи)*

кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «Облік і оподаткування» за магістерською програмою «Аналіз бізнес-процесів у підприємстві»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторської та кредиторської заборгованостей підприємства.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти визначення особливостей обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей згідно Національних та Міжнародних стандартів фінансової звітності; виокремлення дискусійних питань в межах обліково-аналітичного забезпечення управління дебіторською та кредиторською заборгованостями підприємства.

Проаналізовано особливості обліку дебіторської та кредиторської заборгованостей на досліджуваному підприємстві в автоматизованій системі обробки інформації; методичні та практичні аспекти аудиту дебіторської та кредиторської заборгованостей на ТОВ «КОЛОС»; динаміку складу та структури дебіторської та кредиторської заборгованостей ТОВ «КОЛОС».

Запропоновано рекомендації щодо вибору варіантів стратегічних змін у діяльності досліджуваного підприємства задля збереження його конкурентоспроможності у займаному сегменті ринку.

Ключові слова: дебіторська заборгованість, кредиторська заборгованість, облік, аудит, аналіз, економіко-математичне моделювання.

ANNOTATIONKim A.O.,*(students surname and initials)*«Accounting, audit and economic analysis of accounts payable and creditors of the enterprise: current state and prospects for development (for example, LLC "KOLOS")»*(work title)*

thesis for Master degree in specialty «accounting and taxation» under the program «Analysis of business processes in entrepreneurship»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2019

Thesis consists of three chapters. The object of study - the process of accounting and analytical support for the management of receivables and payables of the company.

The paper deals with the theoretical aspects of determining the peculiarities of accounting for receivables and payables in accordance with the National and International Financial Reporting Standards; isolation of discussion issues within the limits of accounting and analytical support of enterprise receivables and accounts payable.

The peculiarities of the survey of accounts receivable and credit for the studied entrepreneurship in the automated information system are analyzed; methodical and practical aspects of the accounts receivable and payables audience at LLC «KOLOS»; dynamic composition and development of accounts receivable and payable of LLC «KOLOS» .

Recommendations are offered on the choice of different options of strategic results in the process of research of the studied enterprise in order to develop its competitiveness in the operating segment of the market.

Keywords: accounts receivable, accounts payable, accounting, audit, analysis, economic and mathematical modeling.